

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА  
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ  
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:  
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 22 квітня 2026 року*

**Том 2**

Одеса  
2026

УДК 34:004:316.4(477)  
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:**  
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-  
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :  
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.  
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-  
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних  
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-  
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,  
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації  
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-  
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а  
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-  
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності  
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права  
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,  
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-  
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-  
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-  
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження  
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного  
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-  
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-  
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-  
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

*Матеріали видано в авторській редакції.*

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026  
© Автори статей, 2026

|                                                                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Ennan Ruslan</b><br>LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE . . . . .                                                           | 232 |
| <b>Кирилюк Алла Володимирівна</b><br>ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ<br>СЕРЕДОВИЩІ. . . . .                                     | 235 |
| <b>Мартинюк Іван Вікторович</b><br>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ:<br>ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ . . . . .                         | 238 |
| <b>Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych</b><br>THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF<br>COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT . . . . .     | 243 |
| <b>Здирко Єлизавета Михайлівна</b><br>ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА<br>ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ . . . . . | 246 |
| <b>Ларіонов Владислав Сергійович</b><br>ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО<br>РЕГУЛЮВАННЯ. . . . .                                   | 249 |

## СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

|                                                                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Подцерковний Олег Петрович</b><br>ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ<br>ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ . . . . .                       | 254 |
| <b>Войнарівський Микола Миколайович</b><br>ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО-<br>ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ . . . . .  | 257 |
| <b>Гофман Олександр Рудольфович</b><br>ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ . . . . .                                                            | 261 |
| <b>Добровольська Володимира Володимирівна</b><br>ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ . . . . .                                                    | 263 |
| <b>Зама Антоніна Олександрівна</b><br>РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ:<br>ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ . . . . .        | 266 |
| <b>Квасніцька Ольга Олексіївна</b><br>КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ<br>ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ . . . . . | 269 |
| <b>Артюмов Дмитро Володимирович</b><br>ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ. . . . .                                                                      | 272 |
| <b>Будзар Павло Степанович</b><br>ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС<br>ВОЄННОГО СТАНУ. . . . .                                             | 274 |
| <b>Зарічанський Григорій Віталійович</b><br>ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ . . . . .                                                                            | 277 |
| <b>Неділько Сергій Миколайович</b><br>ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО<br>СТАНУ. . . . .                                                  | 279 |
| <b>Попович Павло Олександрович</b><br>ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК<br>МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ . . . . .           | 282 |

одночасно уникаючи автоматизації їх очищення, а також анонімізувати персональні дані, залишаючи відкритими метадані, котрі розкривають авторство твору та його коректне відображення. Важливо наголосити на правильному документування процесу видалення метаданих, оскільки це рішення допоможе у розкритті процесу роботи ШІ, як цього вимагає європейське законодавство у сфері регулювання ШІ, зокрема Artificial Intelligence Act [2].

Видалення метаданих у процесі навчання та вдосконалення технологій штучного інтелекту не може оцінюватися однозначно як правомірне або неправомірне. Його правова оцінка залежить від змісту метаданих, мети їх обробки та контексту використання.

З одного боку, видалення метаданих може сприяти захисту персональних даних і відповідати принципу мінімізації. З іншого – воно може порушувати авторські права, знижувати прозорість та створювати ризики недобросовісної практики.

Таким чином, ключовим є не сам факт видалення метаданих, а спосіб і мотиви, з якими це здійснюється. Подальший розвиток правового регулювання у сфері штучного інтелекту повинен враховувати цю специфіку та забезпечувати баланс між інноваціями та захистом прав людини.

#### **Список використаних джерел:**

1. Simons M. Sarah Silverman and acclaimed authors fight Meta's bid to dismiss their AI lawsuit. *Courthouse News Service*. 27.02.2025. URL: <https://www.courthousenews.com/sarah-silverman-and-acclaimed-authors-fight-metas-bid-to-dismiss-their-ai-lawsuit/> (дата звернення: 03.04.2026).
2. Artificial Intelligence Act : European Parliament and of the Council від 13.06.2024, № 2024/1689 : станом на 12.07.2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689> (дата звернення: 03.04.2026).

**Ключові слова:** метадані, штучний інтелект, навчальні вибірки, навчання штучного інтелекту.

**Key words:** metadata, Artificial Intelligence, training sets, AI training.

**Ларіонов Владислав Сергійович**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції*

## **ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Стрімкий розвиток технологій генеративного штучного інтелекту та значне розширення інструментів, що надають можливість швидко створювати цифровий контент високої якості, зумовлюють необхідність запровадження ефективного законодавчого регулювання нової для українського правового поля кате-

горії – «цифрового образу». Втілення фізичної особи у цифровому середовищі може проявлятися у різних формах, зокрема як зображення, голос, цифровий профіль та інші унікальні ідентифікатори, що дають змогу індивідуалізувати фізичну особу в цифровому середовищі.

Цифрова ідентичність сьогодні стає невід'ємною частиною соціального буття людини. Якщо раніше суспільні відносини будувалися переважно на фізичній присутності та традиційних формах комунікації, то тепер основна частина міжособистісних і професійних комунікацій відбувається у цифровому середовищі. Облікові записи у соціальних мережах, цифрові аватари стають цифровим відображенням особи, яке ідентифікує її в суспільстві [1, с. 79-80].

Сучасний рівень доступності мережі Інтернет та цифрових пристроїв призводить до того, що фактично будь-яка особа, яка має відповідний технічний засіб, може згенерувати цифровий образ як публічної, так і приватної особи у будь-якому змодельованому контексті. Такі технологічні інструменти створюють значні ризики порушення особистих немайнових прав і права на приватність осіб, чиї образи використовуються або відтворюються без їхньої волі. Крім того, це зумовлює небезпеку зловживань у формі маніпулювання суспільною свідомістю, поширення недостовірного чи сфальсифікованого контенту, а також формування хибних уявлень про події, факти чи поведінку конкретних осіб, що, своєю чергою, негативно впливає на інформаційне середовище та здатність суспільства належним чином сприймати достовірну інформацію.

Чинне цивільне законодавство України не містить спеціального правового регулювання поняття «цифрового образу» та його складових компонентів. Тому виводити зміст цього поняття необхідно з норм про право на зображення, право на ім'я, захист персональних даних, честь, гідність і ділову репутацію.

Конституція України та ЦК України встановлюють правове регулювання базових немайнових прав фізичної особи. Водночас перелік цих прав не є вичерпним, що дозволяє розширено тлумачити існуючі правові категорії та виокремлювати нові особисті немайнові права.

Статті 307 і 308 ЦК України становлять нормативну основу права на зображення фізичної особи. Ці норми встановлюють порядок фіксації, відтворення та розповсюдження таких зображень, а також закріплюють базові гарантії та спеціальні способи захисту у випадку порушення цього права.

У контексті цифрового образу зазначені норми дають підставу стверджувати, що особа має право контролювати створення і подальше використання її візуального образу. Разом зі статтями 300 і 301 ЦК України, які гарантують право на індивідуальність і право визначати межі свого особистого життя та доступу інших осіб до нього, а також зі статтею 277 ЦК України про спростування недостовірної інформації, вони формують нинішній цивілістичний фундамент правового регулювання цифрового образу.

Проте основною проблемою цих норм є те, що вони були створені для іншої реальності, в якій ще не було місця таким явищам, як штучний інтелект, ди-

пфейк (deepfake), цифровий аватар, клонування голосу й алгоритмічна імітація особи. Тому чинного законодавства недостатньо для повноцінного охоплення та правового регулювання поняття «цифрового образу».

Відцифрований образ обличчя особи як елемент біометричних даних також задується у Законі України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» та деяких підзаконних актах. Однак ці норми належать до сфери адміністративно-правового регулювання і не розширюють розуміння цифрового образу як об'єкта немайнових прав фізичної особи.

Не менш важливим є питання у сфері права інтелектуальної власності, що виникають під час створення цифрових образів. Цифровий образ не є окремим об'єктом, що охороняється авторським правом. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» твір вважається створеним з моменту первинного надання йому будь-якої об'єктивної форми (письмової, речової, електронної (цифрової) тощо). Відповідно до ст. 10 цього закону авторське право і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт, в якому втілено (зафіксовано) твір, не залежать одне від одного [3]. При цьому необхідно відмежовувати цифровий образ як об'єкт особистих немайнових прав від творів та інших результатів творчої діяльності, у яких він знаходить своє вираження, адже їх правова охорона здійснюється у межах різних правових режимів.

Отже, у площині права інтелектуальної власності ключового значення набуває форма вираження твору, у якій може бути втілено окремі елементи цифрового образу. На відміну від «аналогових» об'єктів, що мають фізичну форму втілення, цифровий образ фіксується у вигляді цифрової інформації, придатної для зберігання, копіювання, обробки та передавання за допомогою комп'ютерних систем.

У процесі генерації цифрового образу можуть використовуватися об'єкти, що охороняються авторським правом. Такими об'єктами можуть бути фотографії, 3D-графіка, відеоролики тощо. Якщо вони відповідають критеріям охороноздатності, зокрема є оригінальними результатами інтелектуальної творчої діяльності та виражені в об'єктивній формі, то їхнє використання у процесі створення цифрового образу вимагає дотримання майнових та особистих немайнових прав відповідних суб'єктів. Якщо цифровий образ є результатом творчої переробки іншого твору, то, за умови дотримання прав правовласника первісного твору, такий похідний твір отримує самостійну правову охорону як об'єкт авторського права.

Створення цифрового образу також може включати використання об'єктів суміжних прав: виконання, фонограми, відеограми. За допомогою таких об'єктів можна відтворити у цифровій формі не тільки зовнішність особи, а й голос та манеру рухів. Відповідно, використання цих об'єктів так само може вимагати дотримання суміжних прав виконавця, виробника фонограми або відеограми.

У контексті створення цифрового образу також важливими є норми, що регулюють право особливого роду (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, зге-

неровані комп'ютерною програмою. Стаття 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» надає особливу правову охорону об'єктам, утвореним у результаті функціонування комп'ютерної програми без безпосередньої участі фізичної особи в утворенні цього об'єкта. Враховуючи, що створення цифрових образів у багатьох випадках відбувається за допомогою програм генеративного штучного інтелекту, ці положення створюють основу для захисту прав на окремі неоригінальні результати генерації, у яких може бути втілено цифровий образ.

Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного), опублікований у січні 2026 року («Проект»), пропонує вивести нормативне регулювання цифрового образу на новий рівень. Так, право на цифровий образ окремо зазначено серед особистих прав, що забезпечують індивідуалізацію фізичної особи. Відповідно до статті 321 Проекту фізична особа має право на власний цифровий образ, що охоплює будь-які форми її представлення та вирізнявання в цифровому середовищі, як-от: облікові записи, акаунти, особисті сторінки, персональні дані, аватари, цифрові профілі, зокрема у соціальних мережах, системах електронного урядування, зображення, відеозаписи, звукозаписи, електронні підписи та печатки тощо. Також Проектом встановлено, що створення цифрового контенту, що реалістично імітує зображення, голос, манеру поведінки, інші вирізнявальні особливості конкретної фізичної особи, зокрема із застосуванням технологій штучного інтелекту, можливе лише за її згоди, крім випадків, визначених законом. Окремою новацією Проекту є закріплення права юридичної особи на цифровий образ, що охоплює будь-які форми представлення юридичної особи в цифровому середовищі [4].

Проект Цивільного кодексу України значно розширює розуміння «цифрового образу» як об'єкта немайнових прав та адаптує його до нової цифрової реальності. Однак питання розмежування окремих елементів цифрового образу, виокремлення об'єктів цифрової ідентифікації та об'єктів особистих немайнових прав фізичної особи, правовий режим об'єктів права інтелектуальної власності, що використовуються при створенні цифрових образів, а також правова охорона творів, що виникають у результаті генерації цифрових образів, потребують уточнення правового регулювання та подальшого доктринального осмислення.

### **Список використаних джерел:**

1. Копитова О. С., Галупова Л. І. Право на цифровий образ: теоретико-правовий аналіз. *Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні* : збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (31 жовтня 2025 року) / за заг. ред. Р. Я. Бутинської, І. В. Красницького, Х. В. Майкут. Львів : ЛьвДУВС, 2025. 366 с.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

3. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01 грудня 2022 № 2811-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20>.

4. Проект Цивільного кодексу України (Кодексу права приватного) від 22 січня 2026 № 14394. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69528>.

**Ключові слова:** цифровий образ, право на зображення, особисті немайнові права, штучний інтелект, авторське право, суміжні права, проект Цивільного кодексу України.

**Key words:** digital image, right of publicity, personal non-property rights, artificial intelligence, copyright, related rights, draft Civil Code of Ukraine.